Sangglad

Proceshåndbog

NORDISK MILJØMÆRKNING
5041 0826
Svanemærket tryksag
LaserTryk.dk

Sangglad

Proceshåndbog

Indhold

Velkommen til Sangglad 6

Certificeret Sangglad daginstitution 10
Hvad er en sangkonsulent? 12
Udviklings- og implementeringsperioder 16

ÅR 1

Pædagogisk kick-off 24
Noter fra pædagogisk kick-off 25
Planlægning af møder i arbejdsgruppen 26
Opstart 28
Sang i dagligdagen
Skema: udviklingsperiode 32
Udviklingsperiode 34
Skema: implementeringsperiode 36
Sangkonsulentbesøg 38
Skema til planlægning af besøg I og II 39
Kvalitet i sangen
Skema: udviklingsperiode 40
Udviklingsperiode 42
Planlægning af Den Store Sangfest 44
Skema: implementeringsperiode 46
Sangkonsulentbesøg - skema I og II 48
Opløb til Den Store Sangfest 50
Sangglad certificering 52

ÅR 2

Sang i læreplanerne

Skema: udviklingsperiode 54
Udviklingsperiode 56
Skema: implementeringsperiode 58
Sangkonsulentbesøg - skema I og II 60

Forankring af sangprofilen

Skema: udviklingsperiode 62
Udviklingsperiode 64
Skema: implementeringsperiode 66
Planlægning 68
Eksterne samarbejder i praksis 70
Sangglad profil fremover 76
Planlægning af næste fase 77

ÅR 3

Planlægning 80

Praktiske oplysninger

Netværksmøder 84
Digitale værktøjer 86
Sangglad signaturfigurer 88
Evaluering 89
Tilladelse fra forældre til at fotografere og optage video og lyd 90
Om sangkraftcentrene 92
Om Sangens Hus 93
Om Nordea-fonden 94

Velkommen til Sangglad

Sang og musik er naturlige udtryksformer der skaber glæde, energi og fællesskab for alle børn, og som tilmed har dokumenteret positive sideeffekter på en lang række områder fra indlærings- og koncentrationsevne til sociale kompetencer. Sang og det at synge knytter bånd mellem børn og voksne og bygger bro mellem generationer. At synge sammen åbner for oplevelser, refleksion, samhørighed og kulturel forståelse i forhold til traditioner, højtider, historie og fælles oplevelser. Der er kort sagt et helt hav af gode grunde til at give børn masser af sang med i bagagen. Sangglads vision er at bidrage væsentligt til glade, kreative børneliv gennem et kvalificeret arbejde med sang og bevægelse.

Det glæder os, at I vil være med!

Sangglad er både et udviklingsforløb for hele institutionen og et uddannelsesforløb for de professionelle voksne, som børnene har deres dagligdag sammen med. Derfor forløber Sangglad i tre parallelle spor:

Faglig opkvalificering
Tilpasning af struktur og planer
Ledelsesmæssig forankring

Det helt overordnede mål med Sangglad er, at sangen skal bidrage væsentligt til glade og kreative børneliv. Det er der forskningsmæssigt belæg for at den kan, når sang og det at synge sammen er en del af børns og voksnes fælles hverdag.

For at det kan ske, er det nødvendigt at udvikle sangaktiviteterne både kvalitativt og kvantitativt. Det er sjovere, mere tilfredsstillende og mere engagerende for både børn og voksne at synge, når det lyder godt og sangen udvikler sig, og det er først muligt at være kreativ og "tænke ud af boksen" når man kender boksen. Samtidig er det meget nemmere at øve sig i at være stille, tage tur, modtage en besked, stå frem eller give god feedback til en kammerat når det er nødvendigt, fordi vi sammen skal hen og synge på skolen eller for de små i vuggestuen, end når man bare skal øve sig i at være stille, fordi man skal øve sig i at være stille...

For at nå målet er det nødvendigt at vide hvor meget børn kan lære sangligt, og det er afgørende at arbejde vedholdende

og kontinuerligt med sangen. Derfor står den faglige opkvalificering helt centralt. Den har tre vigtige mål som er hinandens forudsætninger:

> At de professionelle voksne i institutionen har kunnen, viden og et godt refleksionsniveau om sang og bevægelse.
>
> At sangen er en central ramme i institutionen, både i de gode pædagogiske møder mellem voksne og børn og internt blandt børnene, så sangen bidrager til børnenes personlige, sociale, sproglige og motoriske udvikling.
>
> At børnene får en større musik- og kulturforståelse. Det vil sige at de fx kan klappe i takt, kender forskel på at synge, tale og råbe, at de forstår enkle musikalske strukturer som 'vers' og 'omkvæd', at de kan et udvalg af nye og ældre sange, samt at de har tillid til deres egne stemmer og lyst til at synge.

Der er ingen forventning om at jeres institution skal blive en lille musikskole, eller at børnene skal kunne et særligt pensum. Men vil I nå målet, er det afgørende at I som institution træder ind i projektet for at komme så langt som I kan med både fagligheden, sangglæden og kreativiteten, og at I har lyst til at fylde så meget som muligt i værktøjskassen inden for projektets ramme.

Det er nødvendigt at skabe plads til projektet i institutionens dagligdag og struktur for ugen og året. Det gælder både for alle de aktiviteter, som foregår sammen med børnene og for de aktiviteter som gælder de professionelle voksne og forældrene. Særligt vigtigt for at lykkes er det at få etableret et godt samarbejde med sangkonsulenten og at planlægge, så I får mest muligt ud af sangkonsulentens timer.

Sangglad-profilen bliver til gennem udvikling og forandring, og for at de gode resultater skal blive langtidsholdbare, er der brug for ledelsesmæssigt fokus såvel som opbakning fra personale og bestyrelse. Dette fokus ligger i timer og prioriteringer, men også i fx at drøfte profilen til ansættelsessamtaler, MUS, på personalemøder, i kvalitetsrapporter og til forældremøder, samt at sikre projektet de nødvendige ressourcer. Derfor har vi gensidigt forpligtet os gennem udviklingskontrakten.

Vi glæder os samarbejdet.

Sangkraftcentrene i SyngDanmark og Sangens Hus

Certificeret Sangglad daginstitution

Hvad skal der til?

En certificeret Sangglad daginstitution arbejder løbende med at udvikle sin sangpraksis inden for følgende ramme:

1. Sang er en naturlig del af dagligdagen – for alle
2. Der er løbende fokus på at udvikle kvaliteten af sangen
3. Der er løbende fokus på at udvikle sang som pædagogisk ramme og indhold
4. Der er en klar plan for sangen i dagligdagen og i årshjulet
5. Der er et fælles repertoire som børn og voksne kender og udvikler
6. Der er tydelige eksterne samarbejder som understøtter sangprofilen
7. Der er løbende fokus på forankring og kommunikation af profilen

Hvordan bliver man certificeret?

For at blive certificeret skal institutionens personale sammen med en sangkonsulent arbejde intensivt med sangen i ca. et år. I år 1 er der fokus på den sangpædagogiske kvalitet i institutionen. Ved årets udgang skal institutionen leve op til punkt 1 - 4 samt have en plan for hvordan man vil arbejde med punkterne 5 - 7 i det kommende år. Året afsluttes med "Den

store Sangfest" som er en lokal markering af certificeringen og samtidig et afsæt til det kommende forløb i år 2.
Efter certificeringen er institutionen med i hovedprojektet endnu et år – år 2, hvor man i tæt samarbejde med sangkonsulenten videreudvikler sin sangprofil. Her vil der være fokus på punkt 5 - 7, samtidig med at man fastholder og videreudvikler arbejdet fra år 1.
I år 3 arbejder institutionen selv videre med at forankre sin sangprofil. Sangkonsulenten kommer på besøg to gange i løbet af perioden.

Hvordan opretholder man certificeringen efter år 3?

Efter år 3 er det institutionen selv, der iværksætter og bekoster den årlige fornyelse af certificeringen, som sker gennem det lokale sangkraftcenter.
Krav:

- Årlig besvarelse af spørgeskema fra Sangens Hus
- Årligt sparingsbesøg i institutionen ved en sangkonsulent + statusmøde med sangkonsulent, ledelse og lokalt sangkraftcenter (egenfinansieret)

Yderligere muligheder:

- Årligt 3 timers sangpædagogisk workshop (uden børn) i institutionen ved sangkonsulent (egenfinansieret)
- Gratis deltagelse i regionale pædagogiske netværk i projektperioden frem til og med år 2020. (Se sangglad.dk for datoer).

Hvad er en sangkonsulent?

En sangkonsulent er en person, der har en solid sang- og musikfaglig baggrund, har erfaring med børn, sang, holdundervisning, korledelse, klasserumsledelse eller lignende, og som har interesse for den konsulentfaglige tilgang til arbejdet.
Sangkonsulent er en ny betegnelse. Derfor er det vigtigt at gøre klart, hvad vi mener med konsulent og hvorfor det er denne tilgang vi har valgt at arbejde med i projekterne.

Hvad mener vi med "en konsulentfaglig tilgang"

En konsulent kan selv og kan hjælpe andre til at kunne endnu bedre

En konsulent hjælper andre med at lære og udvikle det, der giver mening for dem

En konsulent skaber en forbedring som holder efter konsulenten er draget videre

Hvorfor har Sangglad valgt at bruge konsulenter?

Hvis man vil blive virkelig god til noget - det gælder både børn og voksne, amatører og professionelle - skal der både kvalitet (god praksis) og kvantitet (regelmæssig praksis) til. Derfor giver det mening at lærere og pædagoger har kompetencer og ressourcer til at synge godt og ofte med de børn, de omgås hver dag. Når sangkonsulenter videregiver deres viden til personalet i daginstitutioner og skoler, skaber vi sammen en forandring for mange flere børn over meget længere tid, end vi kunne gøre via den 'traditionelle' tilgang, hvor man sender eksperter ud for at arbejde direkte med børnene.

En sangkonsulent er andet og mere end en sangpædagog i traditionel forstand, idet han/hun har et fokus der rækker ud over sangaktiviteterne med børnene. Sangkonsulenten arbejder for at det daglige personale bliver bedre til, mere trygge ved og mere opmærksomme på at gennemføre sangaktiviteter, ligesom sangkonsulenten medvirker til at udvikle struktur, rammer og traditioner, som forankrer sangprofilen/-kulturen og gør den langtidsholdbar.

Virker det?

Sangens Hus har mere end fem års erfaring med denne metode og vi kan høre og se, at den giver god mening både for de professionelle voksne og for børnene. Både fordi de bliver hørt og set, og fordi de helt konkret får mere overskud når de arbejder med sangen.

Hvem er de så - sangkonsulenterne?

Vi har en hel række kolleger der fungerer som sangkonsulenter i skoler, børnehaver, vuggestuer, hos sangglade ledere, kommunalt ansatte, medarbejdere i et It-firma og i det hele taget der hvor nogen gerne vil have "mere sang, eller sang med mere".

Du kan få et overblik over Sangkonsulentteamet på www.sangenshus.dk

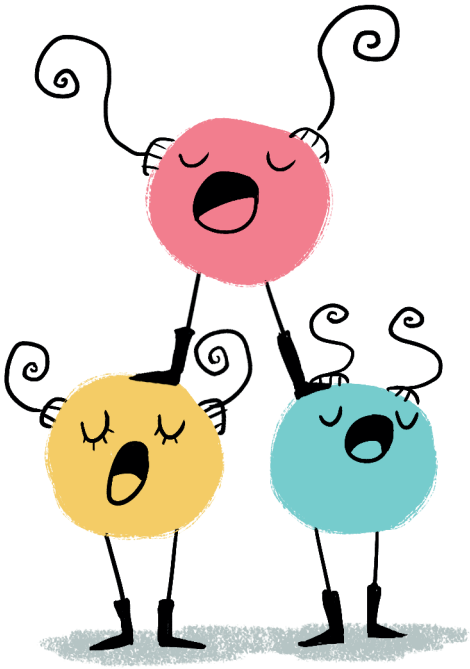

Udviklings- og implementeringsperioder

For at I kan få mest muligt ud af indsatsen er den opdelt i forskellige perioder, hvor sangkonsulentens tilstedeværelse i institutionen varierer.

Udviklingsperioder

I en udviklingsperiode er sangkonsulenten meget til stede i institutionen og viser i praksis hvordan sangaktiviteterne kan foregå samt støtter personalet i at varetage aktivteterne selv. Det er vigtigt at I prioriterer aktiviteterne højt i disse perioder for at udnytte sangkonsulentens tid og få mest muligt ud af projektet. Dette kan betyde, at der kan være brug for at tilpasse skemaer og rutiner.

Der er aktiviteter med børnene om formiddagen og måske også først på eftermiddagen. I løbet af udviklingsperioderne vil sangkonsulenten begynde at aftale sangopgaver med institutionens personale. Det er afgørende, at der er mulighed for en kort opfølgning med det tilstedeværende personale efter aktiviteten - gerne med børnene i rummet, men sørg for aktivering (sæt børnene til at tegne den sang de har sunget, lytte til musik, se en kort film eller aftal at en kollega er hos børnene ca. 10-15 min).

Implementeringsperiode

I en implementeringsperiode er det institutionens personale der har ansvaret for sangaktiviteterne. Her forankrer og tilpasser I indhold og form til de lokale forhold.

Sangkonsulenten kommer på observations- og sparringsbesøg 1 - 2 gange i hver gruppe i perioden. Her er der sparringstid med de voksne (20 - 30 min) efter at sangkonsulenten har observeret aktiviteterne.
For at udnytte tiden skal I planlægge så mange aktiviteter som muligt i det tidsrum sangkonsulenten er i institutionen.

Fokustid for de professionelle voksne

Sangkonsulenten arbejer også med de voksne, én til én eller i mindre grupper - eksempelvis i middagsstunden, i forbindelse med personalemøder eller på pædagogiske dage. Dette foregår inden for den tildelte tidsramme. Her vil der være mulighed for at arbejde med individuelle praktiske udfordringer, eksempelvis de voksnes egne stemmer, repertoire eller puls- og rytmefornemmelse.

En sangglad dagligdag

Hele hæftet her handler om jeres proces, trin for trin. Men det kan måske være inspirerende at overveje, hvordan dagligdagen kan se ud i når I er længere fremme i processen - at drømme lidt om fremtiden og se forandringen for sig.

Kort sagt kan det både ses, høres og mærkes at man træder ind i en Sangglad institution:

I en Sangglad institution synger alle hver dag. Det kan være til morgensamlingen, før eller efter maden eller på andre tidspunkter hvor børnene allerede er sammen om noget fælles.

Det er oplagt at arbejde eksempelvis to gange 30 minutter med børnene i mindre grupper hver uge. Grupperne kan være alders- eller stue-opdelt, men kan også være sammensat på baggrund af pædagogisk opmærksomhed på børnerelationer, særlige udfordringer, interesser eller andet. Her gælder de sædvanlige overvejelser: på den ene side har man mulighed for at fokusere smalt på særlige udfordringer når man sammensætter grupper efter disse kriterier, på den anden side er der god og kendt effekt i at lade børn observere andre børns færdigheder og adfærd.

Sang er uovertruffen til fællesaktiviteter i store grupper, fx når hele huset samles, til forældredag, personalemøder mv.

En sangglad institution inviterer forældre og andre samarbejdspartnere med ind i de daglige aktiviteter Det er ikke sikkert at der er behov for meget tilpasning af den praksis I allerede har. Sang i yngstegruppen kan nemt inkludre dagplejebørn. En gang om måneden kan I lave sang og bevægelse ved hentetid og forældre kan droppe ind med deres børn og lære et par nye sange eller synge nogle de allerede kender.

En Sangglad institution gør opmærksom på, at den er med i Sangglad. Det ses på hjemmesiden og på skiltning i entreen/ garderoben. Det nævnes i dagsordener og referater, i jobannoncer og i samtalen med forvaltningen.

Tips til at gøre det lidt mere overskueligt:

Skriv sangkonsulentdagene og senere tidspunkterne for sangsamlingerne ind i månedsplanen og hæng et skilt eller billede op de dage sangkonsulenten er i institutionen - eller måske et lille kort eller billede ved grupperummet, så forældrene kan se at det er deres børns tur til at have sangsamling i dag.

Stik hovederne sammen dagen før og aftal hvordan I evt. dækker ind, holder pauser, fordeler lokaler og så videre, så der ikke bliver forvirring og ærgrelser.

Hvis der er tid til at komme tilbage til klodser eller hulebyggeri efter sangaktiviteten, så lad være med at rydde det hele væk, men læg en seddel hvor der står hvilke børn der er ansvarlige for "uordnen".

Fortæl børnene allerede fra morgenstunden hvad dagens program er.

Der er god mening i at tage tingene i etaper og finde ud af hvad der passer og udvikler husets sanglige og pædagogske profil bedst. Der er som bekendt mange veje til Rom, og sammen vil vi have fokus på at jeres udvikling er bæredygtig og langtidsholdbar.

Noter

ÅR 1

Pædagogisk kick-off

Tre timers møde for alle ansatte, evt. med deltagelse af forældre/forældrerepræsentanter (typisk i små institutioner) og/eller bestyrelsen. Man kan også invitere pædagogiske konsulenter eller andre repræsentanter fra forvaltningen.

Det er den lokale projektleder der sammen med sangkonsulenten står for mødet.

Ved mødet præsenteres det nationale Sangglad projekt, de ansatte får et mini-sangkursus af sangkonsulenten og deltagerne arbejder i grupper med den lokale tilpasning af projektet.

Som afslutning på mødet nedsætter institutionens ledelse en arbejdsgruppe som bliver tovholdere for udviklingsprocessen i institutionen. Arbejdsgruppen mødes efterfølgende ca. hvert halve år med den lokale projektleder og sangkonsulenten for at tilrettelægge det konkrete arbejde.

Det er samtidig arbejdsgruppen der i dagligdagen tilrettelægger aktiviteterne, følger op på den læring der sker i institutionen og sammen med sangkonsulenten sikrer at projektet tilpasses de lokale forhold uden at man går på kompromis med kvaliteten.

Noter fra pædagogisk kick-off

Indtryk og nøgleord:

Arbejdsgruppe:

Planlægning af møder i arbejdsgruppen

obs: den lokale projektleder deltager efter behov

Sang i dagligdagen:

Dato: Klokken:

Adresse:

Kvalitet i sangen:

Dato: Klokken:

Adresse:

Den store sangfest:

Dato: Klokken:

Adresse:

Sang i læreplanerne:

Dato: Klokken:

Adresse:

Forankring af sangprofilen:

Dato: Klokken:

Adresse:

Eksterne samarbejder i praksis:

Dato: Klokken:

Adresse:

Sangglad profil fremover:

Dato: Klokken:

Adresse:

Opstart

Tidsramme: ca. 2 uger

Indhold:

Børn og personale lærer sangkonsulenten at kende og sangkonsulenten får et indtryk af dagligdagen i institutionen som den er lige nu.

Sangkonsulenten vil i høj grad tilpasse sin indsats til den enkelte institution og bygge videre på det eksisterende. Derfor er det vigtigt at konsulenten får et godt kendskab til institutionen og får skabt gode relationer til børn, personale og forældre.

Det vil være meningsfuldt, at sangkonsulenten i opstartsperioden deltager i et forældrearrangement, gerne med et par praktiske sang-eksempler, som forældrene kan prøve på egen krop og stemme.

Husk:

Forsæt dagligdagen og vær jer selv. Jo mere realistisk et billede sangkonsulenten får, jo bedre bliver jeres fælles afsæt for det videre arbejde.

Refleksionsfokus:

Hvor er sangen nu i den daglige praksis? Hvad er det vi gør, når vi synger?

Planlægning af næste fase:

Tilrettelæg besøgene i næste fase, så sangkonsulentens tid udnyttes bedst muligt. Der er aktiviteter med børnene både om formiddagen og først på eftermiddagen.
Læg ikke hold eller grupper umiddelbart efter hinanden uden pause imellem - sørg for at der er tid til refleksion og gode overgange.

Tag eventuelt udgangspunkt i, at der skal være gode, sammenhængende forløb for de voksne, som jo skal forankre profilen på sigt. Det kan være en idé at de voksne arbejder fast sammen to og to, så den ene er "på" sammen med sangkonsulenten den ene ugedag og den anden er på den næste ugedag. I kan også vælge at dele børnene op i mindre grupper, som følger den voksne.

Den voksne der er "på" leder aktiviterne og reflekterer med sangkonsulenten, mens den anden deltager sammen med børnene. Næste gang skifter rollerne.

Det er vigtigt at man som voksen er "på" mindst 4-6 uger i træk, så man kan komme ned i materialet og blive tryg ved sin egen praksis.

I den efterfølgende implementeringsperiode kan de samme to voksne arbejde sammen om at videreudvikle og forankre aktiviteterne og være hinandens sparringspartnere.

Tips til at skabe refleksionstid:

Hav papir og tegneredskaber klar og få børnene til at tegne noget fra sangsamlingen – brug et æggeur eller en telefon til at sætte tiden – børnene skal tegne stille indtil det ringer.

Sæt rolig musik på og lad børnene ligge på gulvet og lytte stille.

Aftal at en voksen fra en anden stue er sammen med børnene mens der bliver tid til refleksion

Udviklingsperiode

Sang i dagligdagen

Skema til planlægning af udviklingsperiode

Voksne (evt. makkerpar)	Tidspunkter
Lene (Trine er med)	Tirsdag 11.15-11.45 (10 min til refleksion)
Trine (Lene er med)	Onsdag 9.00-9.30 (10 min til refleksion)

Gruppe/stue/hold af børn	Note
Rød	Husk spis tidligt + Tine går tilbage med børnene
Lilla	Jesper er hos Rød til Lene kommer tilbage

Udviklingsperiode

Sang i dagligdagen

Tidsramme: ca. 6 uger

Indhold

Målet er at I på hver stue/i hver gruppe gennemfører en sangsamling på 20 - 30 min. mindst en, gerne to gange om ugen. Samlingen vil typisk være bygget op med en start- og en slutsang, nogle rim, remser eller sange som man kan klappe eller gå i takt til, eksempler på hvordan man kan variere kendte sange eksempelvis ud fra stemninger, styrke eller tempo samt et par stemmelege som inviterer til at udforske stemmens muligheder. Alt efter hvor langt I kommer i forløbet, vil der også blive introduceret forskellige lyttelege.

Her udover vil der være fokus på at lære børnene at deltage i sangsamlingen. Fx at ankomme til samlingen, starte og stoppe, tage tur, synge svagt og kraftigt og hjælpe hinanden med at huske sange, lege og opgaver.

Husk

Kast jer ud i det og brug jeres fantasi. Det er OK at være begynder – vi er ikke til X factor men på arbejde hvor vi deler sangen med børn og hinanden.

Husk at børnene får meget mere ud af at tage den samme sang eller øvelse 20 gange med alders-svarende variationer, end at forsøge at lære en ny sang hver dag.

Ideer til variation: Piano (svagt) og forte (kraftigt), glad – trist – hemlighedsfuld, syng som en stor bjørn, en lille bitte mus eller som en superhelt, balletdanser eller julemand.

Refleksionsfokus

Læg mærke til hvordan børnene reagerer på gentagelser. Udforsk hvor mange måder den samme sang eller øvelse kan laves på. Kan børnenes kreativitet bidrage med måder – kan man fx synge med hænderne, eller måske uden lyd?

Planlægning af næste fase

Begynd allerede nu at indføre en struktur (tidspunkt, tovholder) for, hvordan alle børn kommer til at være med i en sangsamling to gange om ugen. Aftal, hvordan I følger op og eventuelt retter til, når I har været i gang nogle uger.

Implementeringsperiode

Sang i dagligdagen

Skema til planlægning implementeringsperiode

Voksne (evt. makkerpar)	Tidspunkter	
Lene	Mandag kl. ca. 10	Torsdag kl. 9
Trine	Mandag 9.30	Onsdag kl. 9

Gruppe/stue/hold af børn	Note
Store fra Rød	Lene er på stuen – vi synger i puderummet
Små fra Rød	Trine på stuen (evt. med børn + Jesper fra Lilla)

Sangkonsulentbesøg

Skemaer til planlægning af sangkonsulentbesøg 1 og 2

Eksempel:

Dato: Mandag d. 4. 5.		Klokken: 8.30 – 15.00
Medarbejder	Praksis med børn	Sparring med sangkonsulent
Mads	8.30-9.00	9.00-9.15
Johan	9.30-10.00	10.00-10.15
Kirsten	10.30-11.00	11.00-11.15

Planlægnings- og opfølgningsmøde

Et af besøgene suppleres med et planlægnings og opfølgningsmøde – her er både fokus på den igangværende proces og på planlægning af den kommende udviklingsperiode – se notater fra pædagogisk kick-off.

Dato:	Klokken:

Medarbejder	Praksis med børn	Sparring med sangkonsulent

Dato:	Klokken:

Medarbejder	Praksis med børn	Sparring med sangkonsulent

Udviklingsperiode

Kvalitet i sangen

Skema til planlægning udviklingsperiode

Voksne (evt. makkerpar)	Tidspunkter

Gruppe/stue/hold af børn	Note

udviklingsperiode

Kvalitet i sangen

Tidsramme: ca. 6 uger

Indhold:

Sang er lige dele følelser, udtryk og udfoldelse og helt konkrete byggesten som man må træne og øve for at få god kvalitet i sangen og i det sanglige fællesskab.
I denne periode har vi fokus puls og rytme, varieret stemmebrug og på at lytte til hinanden.
Udgangspunktet er stadig voksenstyrede aktiviteter, men en del lege og øvelser vil også kunne foregå på børnenes initiativ med en voksen som interesseret støtte.

Begynd eventuelt at eksperimentere med en sang før maden, rytmelege når børnene venter i garderoben eller måske en sangleg i sandkassen.

Husk

Læg mærke til hvornår det går godt, hvornår børnene reagerer positivt personligt, socialt og læringsmæssigt og brug et øjeblik på at overveje, hvad det var der gik godt. Var der en god ramme, et engagerende indhold, genkendelsens glæde, stolthed over at kunne noget nyt eller noget helt andet?

Sangkonsulenten arbejder i denne fase også med de voksne - alene eller i mindre grupper - fx i middagsstunden eller i

forbindelse med personalemøder eller pædagogiske dage. Dette foregår inden for den tildelte tidsramme. Her vil der være mulighed for at arbejde med individuelle praktiske udfordringer, eksempelvis de voksnes egne stemmer, repertoire, puls og rytmefornemmelse eller lignende.

Refleksionsfokus

Hvad kan børn egentlig, sangligt og musikalsk? Bekræfter børnene jeres forventninger eller er der noget der overrasker jer i forhold til planlægning, gruppestørrelser, det læringsmæssige, jeres interaktion med børnene, børnenes interaktioner med hinanden eller noget helt syvende?

Planlægning af Den Store Sangfest

Det er tid til at begynde at planlægge Den Store Sangfest som markerer jeres certificering som Sangglad daginstitution.

Aftal repertoire med sangkonsulenten, inviter forældre, lokale interessenter, forvaltningen og gerne lokalavisen.

Aftal hvem der tager billeder og eventuelt video.

Som inspiration til hvem der skal inviteres, kan det være en idé at bladre videre til afsnittet "eksterne samarbejder i praksis" og se om der er nogen I allerede nu skal skabe forbindelse til.

Skabelon til invitation til Den Store Sangfest kan findes på Sangglad.dk – eller I kan lave jeres egen invitation.

Forslag til program:

Børnene synger
'Certificeret Sangglad'-skilt afsløres af det yngste barn i institutionen (fra børnehaven)
Fællessang + evt. kort tale
15 min workshop forskellige steder i huset (pædagoger og sangkonsulent)
kaffe og saft
Tak for idag

Husk også at få det praktiske på plads med fordeling af opgaver og besøg af sangkonsulenten

Implementeringsperiode

Kvalitet i sangen

Skema til planlægning af implementeringsperiode

Voksne (evt. makkerpar)	Tidspunkter	

Gruppe/stue/hold af børn	Note

Sangkonsulentbesøg

Skemaer til planlægning af sangkonsulentbesøg 1 og 2

Dato:	Klokken:

Medarbejder	Praksis med børn	Sparring med sangkonsulent

Dato:	Klokken:

Medarbejder	Praksis med børn	Sparring med sangkonsulent

Opløb til Den Store Sangfest

Tidsramme ca. 6 uger

Ud fra det aftalte repertoire til Den Store Sangfest arbejder I videre med sangen.
Der er fokus på at blive fortrolige med musikalske parametre som varieret stemmebrug, puls og rytme, forte og piano (kraftigt og svagt) og fornemmelsen for høje og dybe toner.

Undervejs får I besøg af sangkonsulenten som dels er med på gulvet når I laver sangsamlingen, dels sparrer med jer efterfølgende.

Husk at bruge ørerne! Lyder det godt? Er I gode til start og stop, forte og piano, at følges ad, at lytte til hinanden, at nyde både "fuld knald" og de fine øjeblikke.

Husk at det er nu I skal sikre, at I kommer i mål med punkt 1 - 4 og har en plan for, hvordan I vil arbejde med punkt 5 - 7 i det kommende år.

Sangglad certificering:

1. Sang er en naturlig del af dagligdagen – for alle
2. Der er løbende fokus på at udvikle kvaliteten af sangen
3. Der er løbende fokus på at udvikle sang som pædagogisk ramme og indhold
4. Der er en klar plan for sangen i dagligdagen og i årshjulet
5. Der er et fælles repertoire som børn og voksne kender og udvikler
6. Der er tydelige eksterne samarbejder som understøtter sangprofilen
7. Der er løbende fokus på forankring og kommunikation af profilen

Forud for sangfesten holder I et møde med den lokale projektleder og sangkonsulenten, hvor I gennemgår forløbet indtil nu og arbejder med planlægning af næste periode.

Dato for møde om certificering:

Aftalereferat:

ÅR 2

Sang i læreplanerne

Skema til planlægning af udviklingsperiode

Voksne (evt. makkerpar)	Tidspunkter

Gruppe/stue/hold af børn	Note

Udviklingsperiode

Sang i læreplanerne

Tidsramme ca. 8 uger

Indhold

Sangen i den pædagogiske praksis. Arbejde med børnene i mindre grupper og en-til-en.
Særlige hensyn.
Sang og sprog

Husk

Fortsæt den eksisterende struktur. Sangsamling, sang ved maden og hvor I ellers har indført sang som en del af jeres dagligdag. Eksperimentér med sangen i nye pædagogiske situationer og sammenhænge.

Refleksionsfokus

I har nu efterhånden opbygget særlige og unikke kompetencer i institutionen. Prøv at reflektere over hvad I gør nu, som er anderledes (og måske bedre) end for et år siden.
Hvor vil I hen nu? Hvad kan I give til andre? Hvordan vil I fastholde og udvikle det nye, gode arbejde?

Planlægning af næste fase

Begynd at etablere kontakter ud af huset – se afsnittet "Eksterne samarbejder" for inspiration.

Tips til at skabe kontakt til eksterne samarbejdspartnere: Inviter gæster udefra til at være med i en sangaktivitet hos jer og inddrag børnene i det at tage imod og være gode værter, eller tag ud på besøg. Gør I det med små børnegrupper, kan I samtidig bruge lejligheden til at introducere børnene til deres omverden: Hvordan er man gode gæster, hvordan holder man et møde, hvordan tager man bussen?

Planlæg eventuelt en pædagogisk dag/aften med fokus på sammenhæng og den røde tråd (dagsrytme, ugeplan og årshjul).

Sang i læreplanerne

Skema til planlægning af implementeringsperiode

Voksne (evt. makkerpar)	Tidspunkter	

Gruppe/stue/hold af børn	Note

Sangkonsulentbesøg

Sangkonsulentbesøg aftales efter behov

Dato:	Klokken:

Medarbejder	Praksis med børn	Sparring med sangkonsulent

Dato:	Klokken:

Medarbejder	Praksis med børn	Sparring med sangkonsulent

Forankring af sangprofilen

Skema til planlægning af udviklingsperiode

Voksne (evt. makkerpar)	Tidspunkter

Gruppe/stue/hold af børn	Note

Udviklingsperiode

Forankring af sangprofilen

Tidsramme ca. 6 uger.

Nu er det tid til at få overblik over den praksis som er opbygget og få fokus på den røde tråd i arbejdet på tværs af aldersgrupper, stuer og adresser.
Der skal udarbejdes en ugestruktur og et årshjul for sangen og aftales tovholdere for samarbejder og fællesarrangementer.
Der skal samles en sangmappe, en sangskattekiste eller hvad der giver mening lokalt som det fremtidige udgangspunkt for arbejdet.

Tip: tal om strukturen

Hvordan arbejder I fortsat med den faglige kvalitet?
Hvordan arbejder I med den pædagogiske proces og refleksion i forhold til børnene, der hvor de er?
Hvordan lægger I mærke til at børnene får noget med sig - personligt, socialt og læringsmæssigt?
Skal materialet deles op efter læreplanstemaer, årshjulet, alfabetisk, musikalske parametre eller noget helt femte?
Hvordan skal materialet deles med børn, forældre, eksisterende og nyt personale, faste samarbejdspartnere og kolleger i andre institutioner?

Husk

Det er nu I for alvor forankrer den langsigtede profil. Træk på sangkonsulenten og prioritér tiden til at få styr på processer, planer og materialer.

Planlægning af næste fase:

I næste fase skal I i gang med mindst to konkrete eksterne samarbejder. Det er tid til at få de sidste aftaler på plads, at fastlægge repertoire og at orientere forældrene.

Forankring af sangprofilen

Skema til planlægning af implementeringsperiode

Voksne (evt. makkerpar)	Tidspunkter	

Gruppe/stue/hold af børn	Note

Planlægning

Eksterne samarbejder i praksis

Indhold: I deler sangglæden og det kreative arbejde med nogen uden for institutionen.

Husk

I er i gang med at gøre erfaringer med, hvordan I helt praktisk kan strukturere eksterne samarbejder om sang, og hvilket indhold der giver mening. Tænk i begyndelsen over, hvor lidt I kan nøjes med. Lær eksempelvis 0. klasserne to af jeres sange og lær to sange af dem.

Planlægning af næste fase

Det er tid at aftale de to obligatoriske sangkonsulentbesøg til opretholdelse af certificeringen.

Eksterne samarbejder

At være certificeret Sangglad institution indebærer, at man har samarbejder med eksterne partnere.

Formålene er mange:

- Dele sangglæden på tværs af alder, geografi, etnicitet og status som amatør/professionel
- Få ny inspiration og god lejlighed til at møde lokalsamfundet
- Have noget at arbejde frem imod - sangligt og pædagogisk
- En god mulighed for brobygningsaktiviteter fx til vuggestue og dagpleje og til den lokale skole/SFO eller andre daginstitutioner
- Skabe synlighed og bidrage til forankringen af sangprofilen

For at komme i gang er der brug for at afdække potentielle samarbejdspartnere:
Tænk på hvem der har fælles interesser med institutionen og som vil føle, at samarbejdet vil være en gevinst.

Fælles interesser kan eksempelvis være:

- Glade, intelligente børn som udvikler sig godt
- Mere sang, mere musik
- Liv og fællesskab
- Energi og samarbejde i lokalområdet
- Gensidigt kendskab og brobygning
- At få mulighed for at prøve kræfter med sang og børn

Interessefæller kan eksempelvis være:

Forældre, bedsteforældre, søskende, naboer til institutionen, forvaltningen, lokale politikere, sangkraftcentret, musikskolen, kirken, børne- og voksenkor, sangforeninger, professionelle musikere og sangere, den lokale musikbutik, biblioteket, spejdere, idrætsforeninger, DGI, beboerforeningen, landsbyråd, asylcenteret, sprogskolen, plejecenteret, sygehuset, lokale erhvervsdrivende og butikker, vuggestuen, dagplejen, skolen, SFOen, lærer- og pædagogstuderende, MGK'ere på musikskolen,

Når samarbejdet skal etableres så tænk på at få afklaret følgende:

- Hvad er formålet?
- Hvad er rammen (tidsmæssigt, indholdsmæssigt)?
- Hvem gør hvad?
- Er der økonomi involveret?
- Hvornår følger vi op?
- Er der noget vi skal gøre i forhold til synlighed og den gode historie?

Tip

Hvor lidt kan I nøjes med i begyndelsen? Inviter tre dagplejere med børn til jeres sangsamling for de yngste. Hvis det går godt, så inviter dem til at komme igen på en konkret dato. Næste gang lærer de måske jer en ny sang.

Ideer til eksterne samarbejder:

Brobygning til indskoling eller SFO. Fællessang eller kor for jeres ældstegruppe og de yngste på skolen. Øv sammen hvis det er praktisk muligt, eller aftal et repertoire som I arbejder med hver for sig og mødes og synger sammen. (Tip: skolen har fokus på bevægelse som er en naturlig følgesvend til sang)

Inviter dagplejen eller vuggestuen til sang i institutionen en gang om måneden. Syng med de yngste sammen, eller giv de ældste opgaver med at synge sammen med de små. De kan planlægge repertoire og lege, I kan tale om hvad de små kan og hvordan man omgås dem.

Mange kirker laver særlige kulturorienterede sangaktiviteter for børn. De vil være glade for et besøg, eller måske kan I lave et forløb som slutter med en lille koncert. Tip: Orgler er spændende instrumenter der virker på samme måde som stemmen.

Møder på tværs af generationerne. Tag en tur på et ældrecenter. Syng for hinanden og syng sammen. Tip: Mange ældre mennesker husker sange langt bedre end de husker fx navne og steder, og sange fra barndommen kalder erindringer frem. Det kan lægge op til en snak om børnesange og børneliv før og nu.

Møder på tværs af etnicitet. Asylcentre, modtageklasser, sprogcentre, lokale kulturforeninger – del jeres sangskat og lær nye sange.

Natur og naturfænomener. Syng sange omkring bålet, lær en vandresang, syng om skovens og markens dyr, om himlen, skyerne og om at bygge huler - eller tag fat på leg med nodelæsning, tæl vers, takter eller gentagelser. Find ud af hvordan kroppen laver lyd, se en film om stemmen. Tip: der findes film hvor man faktisk kan se, hvordan det ser ud nede i struben, når man bruger stemmen.

Amatørkor. Mange voksenkor har en del medlemmer 60+, måske vil nogen gerne dele deres sangglæde med børnene i institutionen. Hvad med en fælles koncert eller en tur til en professionel sangbegivenhed med masser af interesserede hjælpehænder at dele oplevelserne med?

Hvis der er et sangkraftcenter i jeres by, står de på spring for at samarbejde. Det samme gælder den lokale musikskole, pædagogstuderende, studerende på konservatorier mv. Der er masser af muligheder!

Sangglad profil fremover

Nu er I klar til at stå på egne ben. Sangen er en del af jeres kompetencer og kultur.

Tak for samarbejdet. Vi glæder os til at møde jer igen.

Planlægning af næste fase

ÅR 3

Praktiske oplysninger

Netværksmøder

Som en del af projektet afholder vi et årligt, regionalt netværksmøde for de institutioner, som deltager i projektet. Arrangementet afholdes om aftenen fra kl. 18-22 og er gratis for alle fra 2017-2020.

Programmet er ens hver gang:

17.45	Ankomst
18.00	Velkomst, sang
18.10	Fællespunkt (oplægsholder)
19.00	Spisning + netværk (Del seneste positive udvikling med hinanden).
19.45	Værksteder: 1. Egen stemme 2. Ny inspiration 3. Ledelse, organisering & struktur
21.15	Feedback
21.30	Tak for i dag

Mødeoversigt

	Jylland Syd	Jylland Midt	Jylland Nord	Fyn	Sjælland
2017	25.10	26.10			24.10
2018	23.10	31.10	30.10	25.10	24.10
2019	24.10	23.10	22.10	29.10	30.10
2020	20.10	21.10	27.10	28.10	22.10

Digitale værktøjer

Hjemmeside

www.sangglad.dk er knudepunkt for viden om projektet. Her er der adgang til generel information, og her udbygger vi, projektperioden igennem, en samling af ressourcer såsom repertoire, indspilninger, pædagogisk inspirationsmateriale og grafik.

App

Sangglad udvikler apps til tablets som supplement til det daglige arbejde, hvor børn selv har mulighed for at lege med de helt grundlæggende musikalske byggesten som puls, rytme og tonehøjde.

Video-noter

Et lavpraktisk og meget brugbart digitalt værktøj er en tablet eller smartphone som man kan bruge til håndholdte lyd- eller videooptagelser af fx en ny sang, en legepraksis eller sig selv. Det kan være svært at huske nye sange – især når man også skal have styr på forløb, børn, tid og så videre. Overvej at optage sange og aktiviteter som en slags noter til internt brug. Vær ikke bekymret for kvalitet eller rystelser, formålet er at kunne huske sangen næste gang I vil synge den, og eventuelt at se sig selv eller andre i aktion til brug for den pædagogiske

refleksion. Vi vil stærkt opfordre til at små-optagelser hurtigt bliver en del af hverdagen som et tilgængeligt og praktisk værktøj.

Sangbog

Sangglad har udgivet "Min lille Sangglad sangbog" som rummer repertoire og forslag til rammelege. Alle børn i Sangglad-daginstitutionerne får et eksemplar af sangbogen.

Sangbogen indeholder en samling sange og sanglege som er kendt af mange, som er relevante i forhold til flere læreplanstemaer, og som indeholder gode rammehistorier. Nogle af sangbogens sange er indspillet og ligger som musikvideoer på sangglad.dk

Repertoiret er ikke et obligatorisk pensum, men en samling som I selv kan udvide med netop de sange, som allerede er en del af institutionens faste traditioner.

Best practice

På sangglad.dk finder I også "Sangglag - sådan!", et eksempelkatalog med små film med udvalgte pædagogiske situationer.

Sangglad signaturfigurer

Sangglad har sine egne signaturfigurer - I har måske allerede mødt dem: Tone og Tempo, deres venner Noderne og hunden Dur&Mol. Figurerne og deres univers er udviklet af illustrator og børnebogsforfatter Zarah Juul. Figurerne er Sangglads let genkendelige ambassadører i børnehøjde, og er "castet" til at være gennemgående hovedpersoner i historier, apps og andre materialer, som underbygger en legende og kreativ tilgang til det sangpædagogiske arbejde.

Alle institutioner i Sangglad modtager en grafikpakke med billeder af figurerne og introduktioner til dem. Brug gerne figurerne aktivt i det sangpædagogiske arbejde.

Evaluering

Projekt Sangglad følges af Nationalt Center for Skoleforskning i Aarhus (NCS), som er ekstern evaluator på projektet. Det betyder, at man som en del af projektet kan forvente at blive mødt med enkelte spørgeskemaer, som vi håber at alle vil tage positivt imod, ligesom et antal af deltagerne i projektet vil blive bedt om at deltage i interviews. Evalueringen er et meget vigtigt værktøj i undersøgelsen af, hvordan arbejdet med sang påvirker børns daglige trivsel.

Tilladelse fra forældre til at fotografere og optage video og lyd

På www.sangglad.dk finder du en erkæring om samtykke til visning af foto/videoer af dit barn. Det er institutionenes ansvar at sørge for, at denne erklæring bliver udfyldt af forældrene. Det er også institutionens ansvar i konkrete situationer at oplyse om og hjælpe med at overholde, at børn som ikke må fotograferes og filmes bliver holdt ude af kameraers fokus.

Skabeloner til forældrebreve

På sangglad.dk finder I skabeloner til nogle af de forskellige breve, som I får brug for at sende ud undervejs i forløbet:

Invitation til forældremøde/forældrekaffe
Info om digitale værktøjer
Invitation til Den Store Sangfest

Skabelonerne er et tilbud om en hurtig løsning – I er naturligvis velkomne til at lave jeres egne i stedet. På sangglad.dk finder I også artiklen "Sang, musik og de pædagogiske læreplanstemaer". Artiklen giver et indblik i forskning om børn og sang, og i hvordan

forskningsresultaterne viser, at sangens mange positive effekter kan relateres til læreplanstemaerne. I kan eventuelt bruge artiklen som oplæg eller inspiration til et forældrearrangement.

Synlighed

Brug gerne projektet til at skabe opmærksomhed om jeres institution og bidrag gerne til, at andre institutioner opdager værdien i en sangprofil-certificering.

Til alle institutioner i Sangglad er der udarbejdet et pressekit, der fortæller om projektet og som indeholder skabeloner til pressemeddelelser målrettet den lokale presse. Når I tager udgangspunkt i dette materiale kan I være sikre på at overordnede fakta om projektet er korrekte, og på at Nordea-fonden bliver nævnt og omtalt efter fondens retninglinjer.

I forbindelse med Sangglad har Sangens Hus produceret forskelligt visuelt materiale, som kan skabe synlighed for sangprofilen i det daglige og lokalt. Projektlederen i jeres område får det til uddeling. Der vil være plakater, skilte og klistermærker til jer, når I går i gang.

Om Sangkraftcentrene

Den overordnede projektledelse af Sangglad ligger i Sangens Hus, mens det primært er de regionale sangkraftcentre der varetager den daglige koordinering i deres respektive områder. Der er ti sangkraftcentre rundt om i Danmark. De arbejder hvor de er for at styrke sangen i deres lokalområde, og for at give alle mulighed for at finde et sted at synge sammen, uanset niveauet af færdigheder og ambitioner. Derfor rummer alle sangkraftcentrene både et elite-kormiljø, projekter der skal fremme sangen i blandt andet skoler og daginstitutioner, og forskellige tiltag for helt almindeligt sangglade borgere. Sangkraftcentrene samarbejder i netværket Syng Danmark, som er en del af Sangens Hus.

Kort over sangkraftcentrenes placering og kontaktoplysninger til de enkelte sangkrafcentre findes på hjemmesiden for syngdanmark-netværket. Her kan I også læse mere om jeres lokale sangkraftcenter.

Læs mere på
www.syngdamnark.dk

Notér kontaktoplysninger til jeres lokale sangkraftcenter her:

Om Sangens Hus

Sangens Hus er et nationalt samarbejdsforum for sang. Sangens Hus udvikler sangkultur på alle niveauer og indenfor alle genrer.

Fundamentet for Sangens Hus er et samarbejde mellem alle sangaktører, der kan og vil indgå i et samarbejdsforum med fokus på at fremme sangen i Danmark gennem videndeling, talentudvikling og sangprojekter.

Sangens Hus er ikke et fysisk hus – men et samarbejdsforum, bygget af ideer, netværk og fælles interesser og drevet af ønsket om at skabe et åbent fællesskab for sangen i al sin mangfoldighed.

Sangens Hus har overfor kulturministeriet forpligtet sig på at have særligt fokus på børn og unge.

Læs mere på
www.sangenshus.dk og på
www.videncenterforsang.dk

Om Nordea-fonden

Nordea-fonden støtter projekt Sangglad med ikke mindre end kr. 16,1 mio.

Fonden skriver om sig selv:
Nordea-fonden har et almennyttigt og velgørende formål. Vi støtter projekter, som fremmer gode liv inden for sundhed, motion, natur og kultur. For os handler det gode liv om at være i balance - både med os selv og verden omkring os.
Vi har ikke nogen færdig opskrift på det gode liv, men vi tror på, det er noget, vi skaber sammen. Derfor uddeler vi årligt ca. en halv milliard kroner til organisationer, foreninger og ildsjæle, som vil skabe gode liv for andre i Danmark.

Læs mere på
www.nordeafonden.dk

Sangens Hus

Alle har en stemme

NORDEA FONDEN

Vi støtter gode liv